

VARGA KRISZTINA A ZENÉRŐL, A FEJLESZTŐPEDAGÓGIÁRÓL ÉS A GYERMEKVÁLLALÁSRÓL

„A határait mindenki maga húzza meg”

Az öntörvényűség és a szilajság a mai világban nem életképes – állítja Varga Krisztina, aki annak idején, a hetvenes években a művészetet és az anyaságot tette mérlegre. Bár ez utóbbit nem szokás pályának tekinteni, de hogy igazi életfeladat, ahhoz kétség sem férhet.

de mi rajongtunk érte. Soha nem tudtam igazán elsimulni a tömegben, még 57 évesen is azt gondolom, hogy az akarat nem lefegyverezhető. Kerestem a nyomait magamban, ki járta ennyire a maga útját körülöttem, és akkor eszembe jutott Kékesi tanár úr, és a dédapám, aki a feleségén kívül nem ült le másokkal egy asztalhoz enni, annyira magának való volt.

– *Azért az ötvenes években még luxus volt a zenei magánóra.*

– Apámék tizenegyen voltak testvérek, kilenc fiú, harcoltak a fronton, s mind visszatértek épségben. Még a nyolcvanas években is emlegették a városban, hogy nagymamám hazaimádkozta a kilenc gyereket. Édesapám a fejébe vette, hogy zenészt nevel belőlem, s csak később tudtam meg, hogy azért, mert apám a hadifogságban megjavította egy tiszt harmonikáját, aki ezért ételt adott neki, kenyeret. Erről soha nem beszélt, csak azt tudtam, hogy ragaszkodik ahhoz, hogy harmonikázzak, majd vett nekem egy zongorát. Akkor, amikor húst kénthetente ettünk. 1955-ben születtem, abban az időszakban nehéz volt minőségi hangszerekhez jutni. Neki mégis sikerült, nagyon elszánt volt.

Varga Krisztina
1955-ben született.

1974-ben felvételt nyert Moszkvába, ahol elvégezte a Zeneművészeti Főiskola zongora szakát. Kedvenc hangszere a zongora mellett a hárfa, érdeklődik a neveléslélektan, a filozófia és a zenetörténet iránt. Tanult óvoda- és gyógypedagógiát, fejlesztőpedagógusként 35 éve tevékenykedik.

– *Zongoralecke kontra hús?*

– Igen. Én zenélni tanultam, nekem az volt a munícióm. A Zeneművészeti Főiskola előtt Szilágyi Magdus tanárnő volt hét évig a felkészítőm. Ő ismertette meg velem Bachot. A zene feladata az, hogy az emberi létnek megfelelő teljes értékű világot teremtsen, és ezt Bach tökéletesen képviseli. Muzsikája átível, átköt, ég és föld között. Ezért kedvelem a görögöket is, akik a teljesség, a világ szerkezetének, működésének a pontos és tiszta megértésére törekedtek, de végül is az ember állt a

gondolkodásuk középpontjában: az, hogy hogyan lehetne boldogabb. Ez volt a legfőbb kérdése Szókratésznek, ebbe is halt bele tulajdonképpen. Valóban tényleg nincs fontosabb kérdés.

– *Ez a lételmélete gondolom a pályaválasztáskor még nem fogalmazódott meg.*

– Persze, hogy nem. Egy tizenéves ember automatikusan azt gondolja, hogy boldog lesz. Amikor 18 évesen jelentkeztem a Pécsi Zeneművészeti Főiskolára, még egyáltalán nem tudtam, mit akarok. Szerintem az ember sokszor amellet dönt, ami már ismerős neki valahonnan. Egyszerűbb volt zenét tanulnom, valami egészen más helyett. Az első év után lehetőséget kaptam arra, hogy Moszkvában tanuljak tovább, apám egyik testvére ott élt. Amikor felvettek, akkor tudato-

– *Meg tudja mondani, melyik a legnehezebb hangszer?*

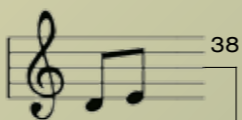
– Súlyban, vagy a játéktechnika elsajátításában?

– *Mindkettőre gondolok.*

– Számomra talán a harmonika volt a legnehezebb. Súlyra biztosan, hat éves koromban kezdtem el játszani a hangszeren, a harmonikatanárom, Kékesi János a város másik végében lakott, gyalog tettem meg kétnaponta az utat hozzá, hátamon a tangóharmonikával. Jó pedagógus volt, de azt hiszem, mégis inkább azért járt hozzá mindenki, mert olcsón adott órákat.

– *Mit ért jó pedagógus alatt?*

– A jó tanár a gyereket önmaga fölé emeli. Közelebb engedi ahhoz a világhoz, melyet ő már ismer. A gyerek akkor és ott eldönti, hogy kell-e neki az a tudás. Nem az eszével, hanem emocionálisan. Én például tisztán emlékszem arra, amikor telente egymás mellett ültünk heten-nyolcan egy csendes előszobában, ropogott a tűz a vaskályhában, Kékesi néni fahéjillatú lekvárt főzött, vártuk a harmonika óránkat. Nyílt az ajtó, a tanár úr végignézett rajtunk, és vagy azt mondta, hogy szélhámos banda hazafele, vagy mondott egy műcímet, és akkor kezdődhetett az óra. Öntörvényű volt,

sult bennem, hogy végre ideje lenne eldönteni, mit akarok. Azt hiszem, aznap nőttem fel, amikor az értesítéssel a kezemben álltam a konyhánk közepén, potyogtak a könyveim, mert éreztem, hogy vagy- vagy. Nem tudtam biztosan, hogy el akarok-e köteleződni, esetleg a szuverenitásom elvesztésével, a zenészpálya mellett, ráadásul több ezer kilométerre a hazámtól. A szüleim viszont nagyon akarták, hogy zenész legyek, és a legjobb képzést kapjam. Soha nem szerettem, ha jelzéstáblákat tesznek ki elé: menj, fordulj jobbra, lassíts. Az ember mechanikus és irányítható, de csak akkor, ha ő is akarja. Végül igent mondtam, és kimenetem Moszkvába 1974-ben, ahol a Zeneművészeti Főiskolán diplomát szereztem, majd szerződést kaptam egy rosztovi filharmonikus zenekarnál, és tanítottam is mellette. Nagyon nehéz évek voltak, ott és akkor éltem meg először a versenyhelyzetet, és értettem meg a sorrendiséget, a protekciók lényegét. Az orosz ember mindig a szemedbe néz, jön, megy, elsiet előtted, visszakanyarodik, de a szemkontaktust nem veszíti el. Nem tudtam eldönteni, hogy ez egyenesség, vagy óvatosság. Aztán észrevettem magamon, hogy én is figyelek, elsősorban a zenekaron belül. Rájöttem, hogy nem érzem magam teljes biztonságban köztük.

– *A zenekaron belül meg lehetett tartani a szuverenitást?*

– A határait mindenki maga húzza meg. És fiatalon ez sokkal könnyebb. Akkor még nem tudtam, mit miért teszek, nem gondoltam át, nem akartam mindent az elemeitől megérteni. Az analízis a korról jár. Az idősödő ember betegsége. 20 éves voltam, lendületesen éltem, és elhittem, hogy ha fekete macskát keresek egy alagútban, akkor az ott is lesz. Vagyis az ember maga teremti meg a világát. Egyébként ma is ezt gondolom. Próbáltam meggyőzni magam arról, hogy a pályán zajló harcokat félreértem, és csak a helyemet kell kijelölnöm benne, hogy jól működjön. Közben kétháromhavonta hazajártam a szüleimhez. Egy ilyen látogatás alkalmával ismertem meg a későbbi férjemet. Ingáztam a két kontinens között, és egyik mellett sem tudtam dönteni. Amikor itthon voltam, állandóan gyakoroltam. A szüle-

im házában a két szobát egy cserépkályha kötötte össze, ami körül egy 40–50 cm-es rés volt kétoldalt és felül is. Emlékszem, Sosztakovics egy zongoraversenyét kellett volna gyakorolnom, de a szomszéd szobából átszűrődő televízió hangja idegesített. Később rájöttem, nem a zajok zavartak engem, hanem én akkor már nem akartam visszamenni Moszkvába. Másfél év ingázás után elköszöntem a zenekartól, hazajöttem és férjhez mentem. Azonnal várandós lettem, de a baba a második hónapban elment. Összesen négyszer voltam állapotos, valamennyi magzatom meghalt, a legnagyobb nyolc hónaposan halva született. Azt nem lehet elfelejteni, amint a klinikán az orvos felemelte a gyermeket a lábánál, fejjel lefele tartotta, és annyit mondott, hogy lány volt. Majdnem belehaltam. Akkor mondta valaki a kórházban, hogy próbáljam meg az örökbefogadást.

– *Ma éveket kell várni egy babára, feltételezem, hogy a hetvenes években sem volt ez másképp.*

– A nyílt örökbefogadás rövidebb idő alatt lezajlik. Egy barátnőm egy óvodában dolgozott, ő szólt nekem, hogy van egy kislány, akit örökbe szeretnének adni, az apja elhagyta, az anyuka pedig vagy nem tudott, vagy nem akart gondoskodni róla. Soha nem hittem abban, hogy vannak teljesíthetetlen dolgok. Persze, van olyan, hogy valaki nem képes ellátni a gyermekét, és el kell szakadnia tőle időlegesen. De sokszor lehet megoldást találni. Én is fogadtam már be 17 éves lányanyát a gyermekével, hogy ne kelljen intézetbe adnia. Biztosan mások is gondolkodnak hasonlóképpen.

– *Idealistának tartja magát?*

– Igen, de józannak is. Én valóban úgy gondolom, hogy mindig van egy kéz, egy hang, egy figyelés, ami megtart.

Magyarországon évente közel háromezer

gyermek kerül állami gondozásba,
s ugyancsak éves szinten 600–700
az örökbefogadott kicsinyek száma.

Az örökbefogadás célja, hogy legyen a gyermek
életében egy állandó gondozó, akiben bízhat,
és akivel egészséges kötődést kialakíthat.
Ezért fontos, hogy az örökbefogadás –
ha a vérszerinti szülő nem tudja, vagy akarja
nevelni a gyermeket – minél korábbi
élepszakaszban
megtörténjen.

Elkezdtek a kislányt látogatni, kétszer ő is volt nálunk, találkoztunk az édesanyával is, aki az utolsó pillanatban meg gondolta magát.

– *Talált egy kezet, egy hangot...*

– Így valahogy. Bár én akkor azt tragédiaként éltem meg. Eltelt néhány hónap, és újból várandós lettem 1981-ben. A nőgyógyászmom örjögött, elmagyarázta, hogy az egészségemet kockáztatom. Felkerestem egy másik orvost, aki azt mondta, hogy veszélyeztetett terhes vagyok, de ez nem jelenti azt, hogy lehetetlen világra hoznom a gyermekem. Kilenc hónapig ágyban voltam, majd megszületett a lányunk.

– *A zeneművészettel ez időre felhagyott?*

– Igen. A második gyermekem születése után, 1983-ban éreztem azt, hogy válaszüton vagyok. A gyakorlás, a felkészülés, a készenlét, az utazások szemben álltak azzal, amit én a teljes családokról gondolok.

– *Egzisztenciális értelemben nem érzett félelmet?*

– Anyagilag nem. A pályámat tekintve ellenben igen. Az egzisztenciális összeomlás számomra azt jelentette, és jelenti ma is, hogy elpazarolni valamire éveket, akár egy hosszabb élepszakaszt, és ezt utólag meglátni. Szembesülni vele. Nem tudtam, hogy én valóban a zenével akarok-e foglalkozni, vagy ez csak egy szülői óhaj. Ebben az értelemben összeomláshoz vezetett volna a kései felismerése annak, hogy nem a magam, hanem a szüleim, még pontosabban az apám életét élem.

– *A gyermeknevelésben inkább érezte a teljességet.*

– A létezés olyan teljességét éltem meg a két lányommal, amit a zene, sajnos ezt kell mondanom, soha nem nyújtott.

A „gyerekmaniám” miatt elvégeztem a Tanító- és Óvónőképző Főiskolát, és a GYED után egy érdi óvodában kezdtem el dolgozni, ahol akkor éltünk. Zenés-művészeti órákat is tartottam, furulyával, kisebb, mozdítható hangszerekkel. Sajnos több saját gyermeket nem vállalhattam, a második születésem már nagyon kockázatos volt. Ezért került ismét szóba az örökbefogadás. Férjemmel arra gondoltunk, hogy minél kisebbek a kicsik, annál jobban összeérik majd a család.

– *Az örökbefogadás a nyolcvanas években még tabu volt?*

– Akkor már kevésbé. Korábban tényleg volt egy demagóg gondolkodás, ami arról szólt, hogy szégyellni kell azt, ha egy nő nem fogamzóképes. Elindítottunk a procedúrát, részt vettünk egy alkalmassági vizsgálaton, majd várólistára kerülünk. Akkor már kiváltottam az engedélyt, mint korrepetitor. Ötvöztem a zenét a pedagógiával. Mint fejlesztőpedagógushoz, elsősorban nehezen kezelhető, dyslexiás, magatartászavarral küzdő, főleg alsó tagozatos gyerekek jártak hozzám. Abban az időben szólt egy ismerősöm, hogy van a lakóhelye közelében egy 30 éves hölgy, két évente szüli a babákat, és teszi be őket az intézetbe, addig összesen hatot. Találkoztunk vele, beszélgettünk, beleegyezett a nyílt örökbefogadásba, amin ő addig nem is gondolkodott. Állami gondozásban nevelkedő 3 és 6 éves kislányait fogadtunk örökbe 1986-ban, vérszerinti lányaink akkor 3,5 és 5 évesek voltak. Majdnem egyidős volt tehát a négy kicsi. A gyerekek hamar beleivódtak a családi életbe, bár a kisebbik sajnos beteges volt, bélrendszeri problémákkal küzdött, ami miatt fél év múlva meg kellett müttenünk.

– *A szülei mit szölkak a döntéséhez?*

– Nem helyeselték. A lányokat nehezen fogadták el, ám később annál jobban ragaszkodtak egymáshoz. A szüleim úgy gondolták, és ez is egy jellemző hozzáállás, hogy egy „fogadott” gyermek nem olyan, mint az *igazi*. Én ebben nem hiszek. A gyerekeim tőlem tanultak mosolyogni, járni, beszélni. És egymástól is, a családjuktól. Számomra ez az összetartozás alapja. A kötődés, és nem a vérszerintiség.

– *A lányok, már csak a koruk miatt is tudták, hogy nem a vérszerinti szüleik. De beszélgettek is erről?*

– Nagyon ritkán. Mi egyébként mindig kimondtuk mindent, nem engedjük, hogy elfojtsanak bármit is. Erre neveltük őket, és később a tanítványaimtól is azt kértem, hogy a kétségeiket, a félelmeiket – természetesen csak azokat, melyek engem, mint pedagógust érintettek – ne zárják magukba. Egy 12 éves magatartászavaros tanítványom folyamatosan felmászott mindenhol. Az iskolában, otthon, és nálam is felállt az asztalra, a székre. Olyan feladatokat adtam neki, melyekhez állni kell. Például rengeteg verset tanultattam meg és szavaltattam el vele. Két-három hónap után megunta az álldogálást, viszont rajongani kezdett a líráért. Akkor az lett a szenvedélye, állandóan verseket szavalt, írt, olvasott. Ehhez az kellett, hogy ne fojtsa el a készletét, hanem hasznos, építő tevékenységgé alakítsa. Visszatérve a kérdésére, a gyerekek tudtak arról, hogy nem én szültem őket. Hajni élete időközben rendeződött, megkeresett, hogy szeretné néha látni a lányait. Nem tiltakoztam. Amikor először eljött hozzánk, emlékszem, milyen feszült volt a hangulat, főleg a férjem és a vérszerinti gyerekeim „fújtak” Hajnira. Úgy érezték, megbontja a családi békét. Tulajdonképpen így is volt, de tartottam attól, hogy ha

nem engedek neki, zaklatni fog. A látogatás után felhívott, és azt mondta nekem, nem zavar meg minket többé. A legkisebbik lányom most 29 éves, ő néha felkeresi a vérszerinti testvéreit és az anyját is. Neki nagyobb szüksége van a gyökereire, mint a másik gyerekeknél, nem mondom azt, hogy először nem fájt egy kicsit, de elfogadtam. 2000-ben tovább bővült a család: egy 16 éves lányt vettünk magunkhoz: az édesanyja meghalt, a nevelőapja nem vállalta a nevelését. Ő maradt a gyámja, de Kati hozzánk költözött.

– *Zenél valamilyen formában?*

– Továbbra is korrepetáltam fejlesztőpedagógusként, de kizárólag otthon. Most is dolgozom, 2–3 gyermeket vállalok naponta, de akkor nagyon sok tanítványom volt. Általában 6–8 általános iskolás jött hozzám tanítás után hármával, négyesével. Gyakoroltuk a kötelező tananyagot, egyénileg foglalkoztam mindenkivel.

– *Akár egy kiscsoportos napközi?*

– Igen. A hiperaktív szó akkor még nem volt divatban, de többségük hiperaktív és nehezen kezelhető volt. A készségfejlesztéshez, a koncentráció erősítéséhez, sőt, még a betűfelismeréshez is felhasználtam a zongorajátékot. A gyerekeknek voltak kedvenc zeneműveik, amelyekkel jutalmaztam őket, vagy amelyekre a játékokat építettem: Camille Saint-Saëns *Az állatok farsangja* című művének különböző tételeit néha kétszer-háromszor el kellett játszanom egy nap leforgása alatt, és hát mondanom sem kell a *Für Elise*-t. A saját gyerekeim a tanítványaimmal együtt tanultak, olykor 10-en voltunk a két szobában. Jó évek voltak. Végre ki tudtam jelölni magamnak azt az utat a zene terén is, amit fiatalon nem találtam. És ma is nagyon büszke vagyok arra, hogy a volt tanítványaim közül sokan visszajárnak hozzám a gyerekeikkel.

– *Kérdezték valaha a vérszerinti gyermekei, hogy miért döntött így?*

– Nem. Magam beszéltem nekik róla.

– *Mivel foglalkoznak ma a gyermekei?*

– Egyikőjük sem űz hagyományos foglalkozást, a legnagyobb lány bőrdíszműves, van egy saját műhelye, a második lovas edző, a harmadik gyerek jazz éneket tanult a konzervatóriumban, van egy kis zenekara, szolfézst és magánéneket tanít, a legkisebb gyerekeim otthon van a két fiával. Mind a maguk törvényei szerint élnek, szabadon. És én ezt, ha nem is kifizetődőnek, de helyesnek tartom. Mert erről szól az élet. Szabadságról, örömről, kapcsolatokról, elválásokról, újra összehangolásokról. Valami igazán bolond, boldog dologról.

Csík Edina

A Nőhöz szól!

Szalon Stílus

Az igényes szalonok lapja

Elegáns megjelenés,
színvonalas
olvasnivaló,
mely minden
női témát felölel!